

formen i afseende på sådan beskattningsrätt hänvisar till kommunallagarne, anser jag, ehuru stadgan om folkundervisningen icke blifvit under dessa lagar inbegripen, likväl motioner böra i enahanda ordning som frågor om ändring i samma lagar behandlas; och enär dylika frågor enligt praxis, som visserligen ej öfverensstämmer med grundlagarnes ordalydelse men hvars giltighet ej numera torde böra ifrågasättas, tillhöra Lag-Utskottet, har jag ansett Utskottet hafva saknat skäl att motionen återlemna.

af Herr Grefve *Mörner*.

Herr Friherre *Nordenfalk* har begärt få antecknadt att han vid beslutets fattande ej var inom Utskottet närvarande.

N:o 4.

Ank. till Riksd. Kansli den 4 Febr. 1873, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående upphäfvande af det stadgande uti presterskapets privilegier af den 16 Oktober 1723, enligt hvilket presterskapets samt akademie-, gymnasii- och skolebetjentes, äfvensom deras enkors och omyndiga barns gårdar och lägenheter i städerna förklarats fria från borgerligt besvär och tunga.

Denna nådiga proposition, som af begge Kamrarne blifvit till Lag-Utskottet remitterad, är af följande lydelse:

“Uti de af Kongl. Maj:t för biskoparne och samtliga presterskapet i Sverige den 16 Oktober 1723 utfärdade privilegier innehåller 10:de punkten följande:

“WI vele och af särdeles gunst och nåde efterlåta Presterskapet samt Academie-, Gymnasii- och Scholæbetjente i Städerna sina lagfångna, erfda, köpta och bygda gårdar med sine egor och lägenheter i åker, eng, hagar, trädgårdar, humblegårdar och kåhlgårdstomter, som inom Stadsens jurisdiction äro belägna, fria från all borgerlig besvär och tunga, ehvad namn thet hafva kan, så lenge the sjelfve eller theras enkors och omyndiga barn efter them samma theras egna

gårdar besittia, och icke någon borgerlig näring eller handtering drifva; i hvilken senare händelse the måtte undergå några emot theas handtering svarande onera realia till stadsens bästa, ther handelen drifves. Men så snart någon annan sätter sig theri att bo och anten under borgerskapet hörer eller någon borgerlig näring drifver och idkar, then skall under berörda frihet intet vara begripen, utan borgerlig besvär undergifven. Och ther så är, att någon prest åstundar köpa egendom eller bygga sig hus eller gård uti the städer, ther Academies, Gymnasier eller goda Scholor äro, för sina barns uptuchtelse skull eller ock sina hustrus enkiostånd, skal thet honom icke förvägras, utan skola slike vara under ofvanbemälte frihet förståndne, såvida the icke inlåta sig i någon borgerlig näring, Staden till präjudicium, dock kunna såväl the förre, som the senare innehafvare och egare af sådana hus och lägenheter, ther the ofrie äro, icke undandraga sig at betala till Staden tomtören och then så kallade vret- eller jordskatten, samt göra brandwacht; Kommandes med vägröding inom stadens distrikt att förhållas efter vanligheten.“

Uti 11:te punkten i Kongl. Resolutionen på presterskapets besvär af den 14 September 1731 förekommer följande förklarande:

“Presterskapet besvärar sig deröfver i underdånighet, att en del Städer vilja draga dem, samt Academie-, Gymnasii- och Scholæ-betjente i städerna och deras enkor och omyndiga barn för deras hus och gårdar, oaktadt deruti ingen borgerlig näring idkas, under Båtsmanshålllets præstation och utredning, Stadsens contingent, Casseurslön, Borgerskapets herredagspengar, Stadsens byggningshjelp och hushyrepenningar för Rector Scholæ; Och som Kongl. Maj:t finner sådant strida emot 10 § i Kongl. Maj:ts Presterskapet år 1723 confererade privilegier, så är Kongl. Maj:ts nådiga vilja, att förenämnde af presterskapet härmed icke böra besväras.“

Genom Kongl. brefvet den 24 Mars 1775 och Kongl. resolutionen den 5 Augusti 1778 har likväl blifvit förklaradt, att ofvanomförmälda stadgande i presterskapets privilegier icke fritoge presterskapet med skolebetjente samt deras enkor och barn att, i mån af hvad på hvars och ens gård och tomt kunde belöpa, bidraga till kyrkas, kyrkogårds, domproste-, kapellans- och klockaregårds byggande i städerna.

Enligt Kongl. Kungörelsen den 6 April 1810 har jemväl Presteståndet medgifvit den förändring i förenämnda punkt af presterskapets privilegier, att Presteståndet “bifallit åtagandet af åtföljande onera för stadsegendomar, som tillhöra ecklesiastika personer, utan att af dem bebos.“

Ehuru förberörda stadgande om befrielse för presterskapet med skolebetjente samt deras enkor och omyndiga barn från skyldighet att för de af dem bebodda gårdar och lägenheter i städerna utgöra borgerligt besvär och tunga sålunda varit gällande sedan lång tid tillbaka, har likväl först under de sista

åren framställning gjorts af flera till ecklesiastik-staten hörande personer om tillämpning af samma stadgande. Enär emellertid de förhållanden, som för ett och ett halft århundrade sedan föranledde presterskapets befrielse från utgörande af ifrågavarande utskylder, numera ej ega rum. sedan, efter de nya kommunalförordningarnes utfärdande, borgerskapet ej längre utgör det förherrskande elementet i stadskommunen samt de kommunala rättigheterna utsträckts till alla i kommunen bosatta samhällsmedlemmar, synes någon giltig grund ej förefinnas att presterskapet samt skolebetjente skola, till förfång för öfriga stadskommunens medlemmar, åtnjuta ifrågavarande befrielse.

Härtill kommer, att det ej kan anses vara med den i kommunalförordningarne uttalade grundsats om alla samhällsmedlemmars likställighet i kommunala rättigheter och skyldigheter öfverensstämmande, att en del af kommunens medlemmar på grund af privilegier äro befriade från erläggande af vissa utskylder, under det att de ändock äro berättigade att deltaga i besluten om bestämmande af kommunens utgifter och om dessas bestridande genom skatter, i hvilkas utgörande de sjelfve för sina ifrågavarande fastigheter icke utan vissa inskränkningar äro pligtige taga del.

Med afseende härå och då upphäfvande af omförmälda privilegium, hvilket är af uteslutande personlig beskaffenhet, icke kan föranleda minskning i de fritagna fastigheternas försäljningsvärde, vill Kongl. Maj:t, som är sinnad att till det under instundande höst sammanträdande Kyrkomöte göra framställning i ämnet, härmed föreslå att Riksdagen för sin del måtte besluta, att stadgandet i 10:de punkten af presterskapets privilegier den 16 Oktober 1723, enligt hvilket, jemfördt med Kongl. Kungörelsen den 6 April 1810, angående jemkning i Riksståndens privilegier, de presterskapet samt akademie-, gymnasii- och skolebetjente äfvensom deras enkor och omyndiga barn tillhöriga gårdar och lägenheter i städerna, som af dem sjelfva bebos, äro frie från borgerligt besvär och tunga, skall upphöra att vara gällande; dock att sådant icke må leda till rubbning i den privilegiirätt, som tillkommer ecklesiastike personer eller deras enkor och omyndiga barn i afseende å de gårdar och lägenheter i städerna, hvilka af dem för närvarande innehafvas.“

På de af Kongl. Maj:t anförda skäl får Utskottet värdsamt tillstyrka, att Riksdagen ville för sin del bifalla hvad Kongl. Maj:t i omförmälda hänseende föreslagit.

Stockholm den 4 Februari 1873.

På Utskottets vägnar:
H. G. von Gegerfelt.